

Seminář z biologie

Obsahové vymezení

Vyučovací předmět Seminář z biologie vychází ze vzdělávacího obsahu vzdělávací oblasti Člověk a příroda, vzdělávacího oboru Biologie. V rámci tohoto předmětu je realizována část vzdělávacích oblastí Člověk a svět práce a Člověk a zdraví (obor Výchova ke zdraví).

Výuka semináře je organizována tak, aby žáci měli možnost porozumět zákonitostem přírodních procesů, a tím si uvědomit užitečnost přírodovědných poznatků v praktickém životě. Žáci by v tomto předmětu měli získat ucelené poznatky, propojit si jednotlivé znalosti, rozšířit a prohloubit si některé pasáže z dosavadního učiva biologie. Žáci se také v rámci tohoto předmětu budou cíleně připravovat na maturitní zkoušku z biologie.

V rámci předmětu Seminář z biologie jsou rozvíjena tato průřezová témata:

Environmentální výchova (EV):

- Problematika vztahů organismů a prostředí
- Člověk a životní prostředí
- Životní prostředí regionu a České republiky

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS):

- Žijeme v Evropě
- Globální problémy, jejich příčiny a důsledky

Mediální výchova (MedV):

- Média a mediální produkce
- Mediální produkty jejich významy

Multikulturní výchova (MkV):

- Základní problémy sociokulturních rozdílů

Osobnostní a sociální výchova (OSV):

Průběžně jsou rozvíjena tato témata:

- Poznávání a rozvoj osobnosti
- Seberegulace, organizační dovednosti a efektivní řešení problémů
- Sociální komunikace
- Morálka všedního dne
- Spolupráce a soutěž

Předmět Seminář z biologie je předmět všeobecně vzdělávací. Primárně směřuje k podchycení a rozvíjení zájmu o přírodu a přírodniny. Tento základní cíl je naplňován prostřednictvím následujících postupů, v rámci kterých Seminář z biologie:

- poskytuje žákům nové prostředky a metody pro další pozorování přírodních jevů a jejich následnému pochopení a porozumění nad rámec klasického všeobecného SŠ vzdělání
- nachází paralely mezi přírodovědnými poznatky a životem člověka a následně prezentuje možnosti aplikaci těchto přírodovědných poznatků v praktickém životě
- přináší pohled na současný stav přírody a vede k pochopení podstatných souvislostí mezi tímto stavem přírody a lidskou činností
- podporuje vytváření otevřeného myšlení, kritického myšlení a logického uvažování

Časové vymezení

Předmět je zařazen do 3. ročníku čtyřletého cyklu a 7. ročníku osmiletého cyklu, časová dotace je 2 hodiny týdně a do 4. ročníku čtyřletého cyklu a 8. ročníku osmiletého cyklu, časová dotace je 4 hodiny týdně.

Organizační vymezení

Výuka semináře probíhá zásadně v odborné učebně biologie, která poskytuje možnosti pro moderní způsob výuky. Součástí učebny je televizní okruh a ICT vybavení umožňující využití prezentační techniky a e-learningu. Praktická cvičení jsou realizována ve speciální laboratoři Bi-Ch. V rámci projektového vyučování jsou také využívány učebny IVT.

Do výuky semináře jsou zařazovány exkurze do různých institucí (ZOO, muzea, provozy potravinářského průmyslu a další) a samozřejmě terénní exkurze, vedené interními nebo externími odbornými lektory.

5.10.4 Výchovně vzdělávací strategie

Vyučovacího předmět Seminář z biologie využívá široké spektrum různých metod a organizačních forem výuky. Kromě tradičních metod (frontální výuka, výklad nebo přednáška), kterých se předmět nezříká, jsou využívány i moderní přístupy jako projektová výuka nebo výuky ve skupinách. Veškeré postupy slouží k osvojování klíčových kompetencí a pro orientaci v nich.

Kompetence k učení

Učitel:

- podněcuje žáky k vyhledávání, třídění a asociování biologických informací v dalších informačních zdrojích – internetu, rozhlasu, televizi, odborných časopisech
- diskutuje se žáky o příčinách různých přírodních procesů, podněcuje žáky k hledání adekvátních odpovědí na kladené otázky
- předvede manipulaci s jednoduchými přístroji – laboratorními pomůckami, lupou, mikroskopem a zadává úkoly na procvičení
- kontroluje výsledky pozorování a zkoumání a vyžaduje, aby je žák zhodnotil a porovnal s dosavadními znalostmi a zkušenostmi a formuloval biologické závěry

Kompetence k řešení problémů

Učitel:

- zadává úkoly tak, aby jejich vyřešení bylo možné alternativními cestami a postupy a podněcuje tak u žáků snahu o nacházení hypotéz na základě zkušeností, příkladů a již získaných kompetencí
- vyžaduje od žáků návrhy samostatných řešení, nalézání závěrů a vyhodnocení získaných fakt

Kompetence komunikativní

Učitel:

- učitel vede žáky k formulování svých myšlenek v písemné i mluvené formě a vyžaduje vyslovení hypotéz či vlastních názorů na daný přírodovědný problém
- konzultuje názory všech žáků, učí je vhodně argumentovat, společně spolupracují na řešení biologického úkolu
- učitel umožňuje prezentaci práce žáků

- moderuje a řídí diskuzi žáků nad výsledky své práce, usměrňuje hodnocení ostatních a argumentaci řečníka

Kompetence sociální a personální

Učitel:

- využívá skupinového vyučování a tak vede žáky ke spolupráci při řešení problémů
- navozuje situace vedoucí k posílení sebedůvěry žáků, pocitu zodpovědnosti

Kompetence občanská

Učitel:

- vyžaduje dodržování pravidel slušného chování
- vede žáky k pochopení práv a povinností v souvislosti s ochranou životního prostředí, ochranou vlastního zdraví i zdraví svých blízkých
- diskutuje se žáky o aktuálním dění ve vědě, technice, společenském dění

Kompetence k podnikavosti

Učitel:

- zařazuje do výuky exkurze, a tím vytváří u žáků představu o využití biologie v běžném životě a o možnostech uplatnění absolventů vysokých škol přírodovědného zaměření v praxi
- vyžaduje od žáků plnění úkolů v předem stanovené kvalitě a v dohodnutých termínech, a tím rozvíjí jejich zodpovědnost a návyk systematické práce
- kladným hodnocením aktivního přístupu žáka ke studiu (organizování soutěží pro spolužáky, kvalitní referáty, které nezadal učitel a které se vztahují k probíranému učivu) podporuje iniciativu a tvořivost žáků

Vyučovací předmět: Seminář z biologie

Ročník: septima - oktáva, 3. ročník – 4. ročník

Očekávané výstupy RVP G	Školní výstupy	Konkretizované učivo	Průřezová témata, přesahy a vazby, projekty	Poznámky
OBECNÁ BIOLOGIE				
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porovná významné hypotézy o vzniku a evoluci živých soustav na Zemi 	<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlí princip existujících teorií vzniku života • popíše princip evoluce, chápe vývoj názorů na evoluci, porovnává evoluční teorie • se orientuje v historických souvislostech předcházejících vzniku darwinistické evoluční teorie • popíše vznik abiogenetický vznik organických látek, předbuněčných stádií a buňky 	<ul style="list-style-type: none"> • teorie vzniku života na Zemi a evoluční teorie • J. B. Lamarck, Ch. Darwin, Wallace • Chemická evoluce, biologická evoluce 	<p>VMEGS - <i>Žijeme v Evropě</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> • objasní stavbu a funkci strukturních složek a životní projevy prokaryotních a eukaryotních buněk 	<ul style="list-style-type: none"> • popíše rozdíly prokaryotickou a eukaryotickou formou života • chápe princip endosymbiotického vzniku eukaryot 	<ul style="list-style-type: none"> • prokaryotická a eukaryotická buňka • endosymbióza 	<p>Ch – vlastnosti org. látek - 3. ročník</p>	

<ul style="list-style-type: none"> vysvětlí význam diferenciacie a specializace buněk pro mnohobuněčné organismy odvodí hierarchii recentních organismů ze znalostí o jejich evoluci 	<ul style="list-style-type: none"> popíše tři základní hypotézy vzniku mnohobuněčných organismů chápe evoluční souvislosti v rámci biologického systému orientuje se v základních procesech vedoucích k evoluci organismů na Zemi popíše základní evoluční kroky v jednotlivých obdobích vývoje života na Zemi popíše základní formy života v jednotlivých obdobích vývoje života na Zemi 	<ul style="list-style-type: none"> teorie vzniku mnohobuněčnosti přehled historického vývoje organismů na Zemi Evoluční biologie – historie, principy, mikroevoluce, speciace, makroevoluce Biologický druh a jeho formy Podrobný přehled vývoje života organismů na Zemi 		
--	--	--	--	--

BIOLOGIE BAKTERIÍ A OSTATNÍCH PROKARYOT

<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakterizuje bakterie z hlediska ekologického, zdravotnického a hospodářského hlediska zhodnotí způsoby ochrany proti bakteriálním onemocněním a metody jejich léčby 	<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojmenuje a charakterizuje základní způsoby rozmnožování bakterií vyjmenuje několik bakteriálních onemocnění člověka včetně jejich původců chápe princip léčby bakteriálních onemocnění dokáže popsat princip očkování 	<ul style="list-style-type: none"> rozmnožování bakterií patogenní bakterie, onemocnění člověka a jejich léčba půdní bakterie hlízkovité bakterie pasivní a aktivní imunizace aktinomycety 	<p>Z – demografický vývoj a choroby v různých oblastech světa (2. a 3.)</p> <p>MedV - Mediální produkty a jejich významy</p>	<p>Mikrobiologické praktikum Seminární práce „Bakteriální onemocnění člověka a jejich léčba“</p>
---	---	--	--	--

EUKARYOTA

<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> popíše stavbu eukaryotické buňky charakterizuje doménu Eukaryota 	<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> popíše stavbu eukaryotické buňky popíše systém Eukaryot včetně základní charakteristiky všech říší 	<ul style="list-style-type: none"> stavba eukaryotické buňky rozdíly mezi rostlinou a živočišnou buňkou Archaeplastida, Chromalveolata, Rhizaria, Amoebozoa, Excavata, Opisthokonta 	<p>MedV - Mediální produkty a jejich významy</p>	<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> popíše stavbu eukaryotické buňky charakterizuje doménu Eukaryota
---	---	--	---	---

Očekávané výstupy RVP G	Školní výstupy	Konkretizované učivo	Průřezová témata, přesahy a vazby, projekty	Poznámky
BIOLOGIE ROSTLIN				
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> popíše stavbu těl rostlin, stavbu a funkci rostlinných orgánů objasní princip životních cyklů a způsoby rozmnožování rostlin 	<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> objasní způsoby výživy rostlin vysvětlí princip fotosyntézy a její význam charakterizuje ontogenezi rostlin – fáze a faktory ovlivňující růst a vývin rostlin objasní princip nepohlavního a pohlavního rozmnožování rostlin uvede příklady rozšiřování semen a plodů Chápe význam rodozměny pro rozmnožování rostlin, popíše základní typy rodozměny u nižších a vyšších rostlin 	<ul style="list-style-type: none"> fyziologie rostlin výživa rostlin fotosyntéza dýchání ontogeneze rozmnožování rodozměna evoluce rodozměny vyšších rostlin 		
BIOLOGIE ŽIVOČICHŮ				
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> popíše evoluci jednotlivých orgánových soustav objasní principy základních způsobů rozmnožování a vývoj živočichů charakterizuje hlavní taxonomické jednotky živočichů a jejich zástupce pozná a pojmenuje (s možným využitím různých informačních zdrojů) významné živočišné druhy a 	<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> popíše základní principy vzniku mnohobuněčných organismů chápe význam a správně používá termíny tkáň, orgán, orgánová soustava vyjmenuje typy jednotlivých org. soustav u bezobratlých živočichů a strunatců, nastíní evoluční vývoj popsanych typů org. soustav správně operuje s termíny zárodečné listy, ektoderm, 	<ul style="list-style-type: none"> invaginační, imigrační, ciliátní a plakulární teorie vzniku mnohobuněčnosti tělní pokryv, kosterní, svalová, nervová, vylučovací, trávicí, dýchací, cévní a pohlavní soustava živočichů systém a evoluce živočichů 		

<p>uvede jejich ekologické nároky</p>	<p>mezoderm a entoderm</p> <ul style="list-style-type: none"> rozliší skupiny Diblastika, Triblastika, Prvoústí, Druhoústí a podle charakteru mezodermy skupiny Schizocoela, Pseudocoela, Coelomata popíše druhy coelomu orientuje se v zoologickém systému včetně druhově málo početných kmenů orientuje se v problematice vzniku a evoluce raných obratlovců 	<ul style="list-style-type: none"> diblastika <ul style="list-style-type: none"> vločkovci žebrnatky triblastika schizocoela <ul style="list-style-type: none"> pásnice pseudocoela coelomata <ul style="list-style-type: none"> drápkovci a želvušky druhoústí polostrunatci a další deuterostomia strunatci, jejich vznik a evoluce 	<p>EV</p> <ul style="list-style-type: none"> Problematika vztahů organismů a prostředí Člověk a životní prostředí Životní prostředí regionu a České republiky 	
<ul style="list-style-type: none"> charakterizuje základní typy chování živočichů zhodnotí problematiku ohrožení živočišných druhů a možnosti jejich ochrany 	<ul style="list-style-type: none"> etologie jako vědní obor správně používá etologické pojmy rozlišuje základní typy chování živočichů popíše způsoby komunikace živočichů a uvede příklady zhodnotí problematiku ohrožení živočišných druhů a možnosti jejich ochrany 	<ul style="list-style-type: none"> etologie, historie etologie podněty, spouštěč, klíčový podnět prahová hodnota, funkční okruh, psychohydraulický model Konráda Lorenze konfliktní, instinktivní, komfortní chování učení a jeho druhy komunikace mezi živočichy základy populační ekologie a její vztah k ochraně populací ochrana druhů a ochrana biotopů maloplošné a velkoplošné území ochrany přírody zákon 114/1992 Sb a další legislativní normy na ochranu přírody mezinárodní úmluvy ochrany přírody červené knihy, záchranné chovy, transfery, plemenné knihy role ZOO v ochraně druhů 	<p>EV</p> <ul style="list-style-type: none"> Problematika vztahů organismů a prostředí Člověk a životní prostředí Životní prostředí regionu a České republiky 	

Očekávané výstupy RVP G	Školní výstupy	Konkretizované učivo	Průřezová témata, přesahy a vazby	Poznámky
GENETIKA				
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> využívá znalosti o genetických zákonitostech pro pochopení rozmanitosti organismů 	<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> Detailně popíše stavbu a funkci nukleových kyselin popíše průběh replikace a transkripce včetně některých posttranskripčních úprav podrobně objasní princip proteosyntézy vysvětlí podstatu dědičnosti znaků vázaných na pohlaví vysvětlí podstatu dědičnosti kvantitativních znaků objasní princip vazby genů a z toho vyplývajících skutečností popíše genetické zákonitosti v autogamické a panmiktické populaci řeší genetické příklady 	<ul style="list-style-type: none"> molekulární a buněčné základy dědičnosti dědičnost a proměnlivost genetika člověka vazba genů, Morganovo číslo genetika populací 	<p>Ch - nukleové kyseliny - 3. ročník</p> <p>Ch – aminokyseliny - 3. ročník</p>	<p>Výklad Referáty Diskuze Video</p>

Očekávané výstupy RVP G	Školní výstupy	Konkretizované učivo	Průřezová témata, přesahy a vazby	Poznámky
EKOLOGIE				
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> používá správně základní ekologické pojmy objasňuje základní ekologické vztahy 	<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> vhodně operuje s ekologickými pojmy popíše vliv abiotických ekologických faktorů na organismy popíše základní typy organismů podle způsobu výživy zhodnotí význam potravy pro živočichy a typy výživy živočichů poznatky o potravních řetězcích aplikuje na konkrétní příklady organismů popíše pozitivní a negativní vztahy mezi organismy chápe význam termínů sociabilita a teritorialita uvede vlastnosti populací charakterizuje společenstva prostřednictvím jeho vlastností popíše strukturu a funkci ekosystému 	<ul style="list-style-type: none"> ekologické pojmy - populace, společenstvo, biotop a jeho druhy, stanoviště, lokalita, ekosystém, ekologická valence, ekologická nika abiotické ekol. faktory (vzduch, voda a vlhkost, půda, záření (světlo a teplo) a jejich vliv na adaptace organismů heterotrofie, autotrofie, mixotrofie biofagie, saprofagie a jejich typy s příklady zvláštní typy výživy živočichů (cekotrofie, kanibalismus, trofobióza, symbiontofagie) producent, konzument potravní řetězce a jejich typy interspecifické vztahy pozitivní a negativní vztahy mezi organismy intraspecifické vztahy sociální skupiny a jejich typy populace vlastnosti populací (disperze, kvantitativní vlastnosti, natalita, mortalita, růst, kolísání, dynamika populací) biosféra a její členění - společenstvo a jeho vlastnosti (počet druhů, diverzita, abundance, biomasa, ...) koloběh vody, kyslíku, uhlíku, dusíku, fosforu a síry v přírodě 	<p>EV - <i>Problematika vztahů organismů a prostředí</i> - <i>Člověk a životní prostředí</i> - <i>Životní prostředí regionu a České republiky</i></p> <p>Z – přírodní podmínky pro život - 1. ročník, regionální geografie (2. ročník, 3. ročník)</p> <p>EV - <i>Problematika vztahů organismů a prostředí</i> Z - vodstvo - 1. ročník EV - <i>Problematika vztahů organismů a prostředí</i> - <i>Člověk a životní prostředí</i> - <i>Životní prostředí regionu a České republiky</i></p>	